

А.Й. Француз
Герой України, заслужений юрист України,
доктор юридичних наук, професор,
завідуючий кафедрою державно-правових дисциплін
Університет економіки та права «КРОК»

В.В. Легкий
аспірант
Університет економіки та права «КРОК»

Теоретико-правові ідеї В. Копейчикова у дослідженнях держави та права: характеристика джерел дослідження

У статті вивчається джерельна база з тематики наукової діяльності В.В. Копейчикова в юридичній сфері та його теоретико-правових ідей у галузі держави та права. Автори статті класифікують наявні джерела за кількома ознаками та в загальних термінах характеризують внесок В.В. Копейчикова у вітчизняну науку.

Ключові слова: Копейчиков В.В., джерельна база, теоретико-правові ідеї, наукова школа.

А.Й. Француз
Герой Украины, заслуженный юрист Украины,
доктор юридических наук, профессор,
заведующий кафедрой государственно-правовых дисциплин
Университета экономики и права «КРОК»

В.В. Легкий
аспирант
Университет экономики и права «КРОК»

Теоретико-правовые идеи В.В. Копейчикова в исследованиях государства и права: характеристика источников исследования

В статье изучается источниковая база по тематике научной деятельности В.В. Копейчикова в юридической сфере и его теоретико-правовые идеи в плоскости государства и права. Авторы статьи классифицируют имеющиеся источники по нескольким признакам и в общих терминах характеризуют вклад В.В. Копейчикова в отечественную науку.

Ключевые слова: Копейчиков В.В., источниковая база, теоретико-правовые идеи, научная школа.

*A. Frantsuz
Hero of Ukraine, honored lawyer of Ukraine,
doctor of law, professor,
head of the department of state and legal disciplines
“KROK” University*

*V. Leagkyi
post-graduate student
“KROK” University*

Theoretical and legal ideas in V. Kopeychikov’s Studies of State and Law: Characterization of Studies

This article examines the source base on the issue of the scientific activities of V. V. Kopeychikov in the field of jurisprudence, as well as his theoretical-legal ideas on the state and judicial issues. The author classifies available sources in accordance with different criteria and in general term characterizes V. V. Kopeychikov’s contribution to the Ukrainian science.

Keywords: *Kopeychikov V. V., sources basis, theoretical-legal ideas, scientific school.*

Постановка проблеми

Стаття окреслює основні аспекти теоретико-правових ідей В.В. Копейчикова у сфері дослідження держави та права у форматі аналізу джерельної бази з цієї проблематики, корегування таким чином прогалин, які існують в українській історико-правовій практиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

На даний час комплексне вивчення внеску В.В. Копейчикова у становлення та розвиток вітчизняної науки практично відсутнє. Дослідження цієї проблематики і наукова констатація вимагають послідовного аналізу першоджерел – тобто робіт самого науковця, його наукового осмислення, реалістичного відображення. Також загальний контекст предмета наукової роботи доповнюють праці його учнів. Інформація ширшого формату стосовно біографії В.В. Копейчикова міститься в енциклопедичних виданнях. Ідеалістичне й інколи некритичне ставлення до конкретних ідей і практик їх реалізації, еволюції цих понять, механізмів їх наповнення і використання обумовлюють тему даної публікації.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

У період сталого розвитку вітчизняної юридичної науки актуальним є вивчення її основ, а саме – ролі провідних юристів минулого у процесах її становлення. Одним із таких науковців був В.В. Копейчиков, роль якого у вивченні державного та конституційного процесу українського державотворення та вплив його ідей на наукове суспільство вимагають докладного вивчення. Особлива увага при цьому в межах даної статті приділяється аналізу джерельної бази з цієї проблематики, відтак комплексно досліджується наукова спадщина В.В. Копейчикова.

Формулювання цілей статті

Метою статті є аналіз та класифікація джерельної бази з тематики теоретично-правових ідей наукової діяльності В.В. Копейчикова, його світоглядна позиція.

Вклад основного матеріалу дослідження

Проблематика функціонування держави, постійний пошук оптимальної її моделі з давніх часів викликали інтерес у дослідників, мислителів та філософів. Відповіді

на запитання, якою модель держави має бути та за якими принципами держава має здійснювати свою роботу, шукали великі вчені минулого і сьогодення. Ще Платон писав про те, що незважаючи на характер держави – тиранічний, аристократичний або демократичний, – силу в ній має той, хто знаходиться при владі, той, хто видає закони та контролює їхнє виконання. Саме він визначає принципи діяльності держави, називаючи справедливими нормами ті, які працюють в його інтересах. Говорячи про модель ідеальної держави, Платон наголошував, що вона має бути заснована на принципі розподілу праці та природній нерівності людей, які, втім, мають працювати на суспільне благо під керівництвом мудрих правителів-філософів [1]. Його послідовник і учень Аристотель характеризував ознаки держави (такі, як територія, колектив громадян, культ, армія, спільний запас ресурсів та багатств, уявлення про справедливість) та класифікував наявні форми правління в ній на основі кількості людей, які уособлювали владу. Він також погоджувався з нерівністю людей та виправдовував рабство, приватну власність [2].

На відміну від давньогрецьких філософів, які шукали моделі та створювали проекти ідеальної держави, марксистів вважали цю форму організації застарілою та регресивною. Карл Маркс та Фрідріх Енгельс підкреслювали експлуататорський характер держави, яку розглядали не в якості територіальної одиниці, а як урядову машину, інструмент управління поневолення, відмінний від суспільства. Вивчаючи класову боротьбу в якості рушійної сили історичного розвитку, вони писали, що держава є нічим іншим, як машиною для придушення одного класу іншим [3]. У результаті перемога над експлуататорами пролетарських мас по всьому світі в решті решт призвела б до зникнення необхідності у функціонуванні подібної керуючої інституції – тези, яку підтримував та розвивав В. Ленін [4]. Втім, в СРСР після смерті останнього вона піддалася ревізії. Й. Сталін висунув ідею щодо необхідності створення держави нового виду – пролетарської диктатури – замість

повного усунення державних органів як таких [5].

Відомі українські юристи ХХ–ХХІ ст. також торкалися цієї проблеми. При цьому більша увага приділялася окремим аспектам, зокрема практичного функціонування держави – розвитку конституціоналізму, механізмів впровадження державної політики на місцях тощо. Так, О.Ф. Фрицький, аналізуючи місцеве самоврядування, писав, що воно є правом населення адміністративно-територіальних одиниць безпосередньо або через обрані ними органи місцевого самоврядування вирішувати в межах чинних законів значну частину державних і громадських справ [6, с. 517]. Щодо конституційно-правових відносин, то він зазначає, що вони є сукупністю політико-правових суспільних відносин, пов'язаних із стосунками між особою і державою, народним волевиявленням, організацією та функціонуванням державної влади і місцевого самоврядування, а також пов'язаних із державно-територіальною організацією.

Погляди В.В. Копейчикова, зокрема на конституціоналізм та державний механізм, викладені в чисельних його працях і співпадають із загальним спрямуванням наукової думки про державу та право, характерні для нашого часу. Дослідження теоретико-правових ідей та здобутків науковця потребує комплексного вивчення широкої джерельної бази. За походженням останню доцільно розділити на кілька груп.

Перш за все мова повинна йти про наукові праці самого В.В. Копейчикова. Як уже зазначалося, він є автором значної кількості праць – наукових статей, монографій, навчальних посібників, підручників і т.д. Хронологічно здобутки науковця доцільно, на нашу думку, розділити на два етапи. До першого слід віднести радянський період професійної діяльності В.В. Копейчикова. Для наукових робіт, опублікованих у цей період, характерна наявність ідеологічного забарвлення як самого тексту, так і зроблених висновків. Це є характерною рисою радянської науки, сповненої рудиментів диктатури більшовизму. Другий етап припадає на на-

уюву діяльність дослідника у незалежній Україні – з 1991 по 2002 роки.

Радянський етап наукової діяльності дослідника перш за все слід розглядати на основі його праць, які стосувалися правових аспектів нормативної діяльності місцевих органів державної влади та управління в СРСР [7]. У працях розглядався процес видання нормативних актів цими структурами, їхні юридичні властивості, гарантії їхньої законності та відповідальність за невиконання. В.В. Копейчиков підкреслює, що правові акти місцевих органів влади та управління відіграють важливу роль у здійсненні державотворчих функцій стосовно суспільства. Вони актуалізують волю, виражену в законах та інших документах, встановлюють нові норми, спрямовані на регламентацію життя у відповідності до постанов вищих органів влади. Їхнє значення полягає в конкретизації загальних норм до конкретних умов місця та часу [7, с. 331].

Розглядаючи питання теорії механізму радянської соціалістичної держави, В.В. Копейчиков вважає, що цей теоретичний підхід має повне право на самостійне існування в системі наукового пізнання [8, с. 30]. Він окреслює саме поняття «державного механізму» як засобу організаційно-політичного закріплення та реалізації державної влади, що представляє собою єдність організаційно оформлених державою та тісно взаємодіючих між собою колективів людей, які здійснюють державне керівництво або ж реалізують у процесі своєї професійної діяльності функції держави, вказуючи на функціонування державних органів влади та підприємств в СРСР, досліджуючи проблематику народницького представництва в радянському політичному житті, аналізуючи класову основу Радянського Союзу [8, с. 288].

Говорячи про інші роботи радянської періоду наукової діяльності В.В. Копейчикова, доцільно тематично розділити їх за кількома напрямками. Він переважно розглядав різні аспекти функціонування місцевих органів влади, досліджуючи нормативно-правові акти органів місцевої влади та самоуправління [9]. Підхід

дослідника характеризується тим, що він включає у визначення поняття форми актів, їхню структуру [9, с. 26]. В.В. Копейчиков також визначав специфіку державних органів, називаючи характерними рисами цих установ те, що вони здійснюють державне керівництво, виступають від імені держави, мають державно-владні повноваження, діють на основі встановленої законодавством організаційної структури та у властивих кожному виду органів формах державного керівництва [10, с. 56].

Уже в той складний, заполітизовано-тиранічний час В.В. Копейчиков у своїх працях констатує, що держава не може існувати без захисту та дотримання нею прав людини. Протягом 1980-х років, в умовах пізнього «застою» та «перебудови», науковий інтерес ученого зміщується в площину дослідження проблематики прав людини. Він вивчає загальні аспекти цієї тематики [11], аналізує прояви демократії та місце особистості в реальному соціалістичному суспільстві [12], робить спробу дослідження поняття гуманізму в радянській демократичній системі [13], роль радянської держави у створенні умов для реалізації прав громадян, розуміючи життєдайну силу цих процесів для людини [14; 15]. Говорячи про визначення терміна «права людини», В.В. Копейчиков характеризує його як вимоги, звернені до зобов'язаної особи або організації, які останніми мають бути обов'язково виконані [11, с. 42]. Він указував на необхідність визначення механізму здійснення кожного із суб'єктивних прав людини [13, с. 142-146]. Щодо реалізації прав громадян, то науковець відзначає, що це – регламентований нормами права демократичний за своїм змістом й формою здійснення процес, який забезпечує кожному громадянину ті матеріальні й духовні блага, які лежать в основі приналежних йому суб'єктивних прав, а також захист цих прав від будь-яких зазіхань [15, с. 50]. Серед умов, які сприяють його успішному розвитку, юрист називає рівень розвитку демократії, політичний режим, економічний потенціал суспільства, ступінь розвитку законодавства, рівень правосвідомос-

ті, культури, точність механізмів попередження правопорушень тощо [15, с. 174].

Наступний період наукової діяльності В.В. Копейчикова прослідковується в умовах становлення незалежної України і характеризується адаптацією його наукових здобутків до задач та умов становлення і розвитку українського суспільства, чого він так бажав, передаючи нам наукову спадщину. Дослідник бере активну участь у процесах законодавчо-нормативного забезпечення діяльності нової держави, розвитку української юридичної науки та підготовці молодих спеціалістів. До перших робіт цього часу можна, на нашу думку, віднести дослідження, присвячені тематиці народовладдя та впливу особистості на механізм державного функціонування. Копейчиков звертається до вивчення якісних характеристик, необхідних для обіймання найвищих посад у державі, таких, які можна кваліфікувати, як посади політичних державних службовців [16]. Що є важливим у реаліях сьогодення, і знаходить підтвердження у працях В.В. Копейчикова більш раннього періоду. Наголошується, що такі державні діячі, як президент, прем'єр-міністр та народні депутати, несуть не лише юридичну, але й політично-конституційну відповідальність за свою діяльність. Це обумовлює збільшення ваги політичних критеріїв, насамперед здатності до політичного лідерства – для їхньої успішної роботи [17, с. 6]. В межах залучення до процесів розбудови незалежної України та її законодавчої бази В.В. Копейчиков вивчає питання кодифікації українського законодавства [18], процес конституційної розбудови, до якого сам був безпосередньо залучений, співпраюючи з Конституційною комісією [19; 20].

Крізь призму держави, прав людини і громадянина юридичними засобами забезпечення законності він називає чіткість та конкретність норм чинного права; ефективність санкцій, що захищають ці норми; виконання правосуддя як спеціальної форми універсальної діяльності судових органів, яка забезпечує реалізацію чинного права, захист прав і свобод громадян;

здійснення вищого нагляду за точним виконанням законів з боку органів прокуратури; діяльність державних інспекцій та контрольно-ревізійного апарату [21, с. 211].

Другу групу джерел становлять наукові праці учнів В.В. Копейчикова – тобто дисертаційні дослідження, які були захищені під його керівництвом. Фактично, приймаючи до уваги наведену вище кількість цих робіт, мова йде про наукову школу В.В. Копейчикова.

Важливе місце в цьому форматі діяльності науковця займає вивчення проблематики взаємодії правоохоронних органів та суспільства, основою чого він перш за все бачить захист прав людини, побудову правової держави. Цьому питанню присвячена низка досліджень, підготовлених під керівництвом В. В. Копейчикова. При цьому йдеться як про радянський, так і пострадянський періоди його роботи. Як приклади подібних наукових праць можна навести низку досліджень у даному руслі. Так, зокрема В.М. Пехов окреслював механізми реалізації прав та свобод громадян [22]. В.В. Бородін займався проблематикою виховання правової культури у співробітників правоохоронних органів [23]. Широке висвітлення подібної тематики під науковим керівництвом В.В. Копейчикова демонструє розуміння з його боку важливості забезпечення сталих зв'язків довіри між державними інститутами примусу та громадянами для адекватного та успішного державотворення.

Серед інших питань, які розроблялись під керівництвом В.В. Копейчикова, можна згадати аналіз українського законодавства. У дисертаційному дослідженні О.С. Лисенкової подається структурно-функціональна характеристика цієї сфери [24]. Серед висновків, наведених у роботі, наголошується на важливості утворення в науці теорії держави і права окремого нового розділу – «теорії законодавства» [24, с. 14].

Дисертація О.В. Українчука присвячена вивченню проблематики забезпечення національної безпеки України в умовах формування громадянського суспільства

та правової держави [25]. Дослідження О.І. Трояна розкриває концепцію соціальної справедливості в якості моральної основи демократичної держави [26]. Варто підкреслити, що в роботі наголошується на невідповідності радянської системи цим принципам та правовому нігілізму, який панував у СРСР [26, с. 16].

В дисертації Н.В. Філик вивчаються державно-правові засади функціонування громадянського суспільства [27]. Розгорнуте формулювання висновків, в яких, поміж іншого, подаються рекомендації щодо внесення змін до чинного українського законодавства з метою сприяння становленню окремих інститутів громадянського суспільства [27, с. 16-17], дає можливість припустити активне залучення Володимира Володимировича до роботи над дисертаційним дослідженням навіть на останньому етапі свого життя.

До третьої групи джерел відносяться наукові дослідження, до яких В.В. Копейчиков був залучений в якості експерта – опонента або рецензента. Вони доводять широту наукового інтересу дослідника в правових питаннях. Факт залучення до виконання цих обов'язків підтверджує його визнання в якості експерта з низки юридичних проблем у незалежній Україні.

Четверту групу джерел з тематики дослідження становлять комплексні роботи з теорії та історії держави та права, в яких розглядається процес формування цієї наукової галузі в Україні та аналізується внесок у цей процес окремих науковців.

Мова про наукові дослідження загального характеру, які опосередковано торкаються внеску В.В. Копейчикова у вітчизняну науку. Так, Д.В. Ковінько наводить в своїй статті його визначення прав людини в якості історичного явища, ступінь і характер розвинутості якого визначається рівнем розвитку держави, права у певному суспільстві [28]. А.А. Куковський, аналізуючи механізм забезпечення національної безпеки суверенної країни, звертається до перевіреного часом визначення терміна «механізм держави», наданого В. В. Копейчиковим. Згідно з ним, він включає в себе всю систему державних організацій

[29]. Висока оцінка роботи В.В. Копейчикова в межах діяльності товариства «Знання» Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка підтверджується в статті Л.С. Круглової [30]. Його внесок у розвиток конституційних процесів у незалежній Україні в якості співавтора Концепції нової Конституції, ухваленої Верховною Радою УРСР 19 червня 1991 року, відзначається в збірнику статей, присвячених проблемам сучасного українського конституціоналізму та виданого на пошану першого голови Конституційного Суду України професора Л. Юзькова [31, с. 66].

Особиста біографія науковця та його основні здобутки висвітлювалися в енциклопедичних матеріалах. Ідеться про енциклопедії окремої сфери знань, такі, як «Юридична енциклопедія» [32], або ж видання окремих вищих навчальних закладів, які рекламують свій кадровий потенціал та здобутки власної наукової школи [33]. Також етапи професійної діяльності В.В. Копейчикова розглядаються у вітальних матеріалах, опублікованих у пресі або спеціалізованих виданнях, присвячених ювілейним датам в його житті. В якості прикладу можна навести видання, які з'явилися до 75-ліття В.В. Копейчикова. Серед них є матеріали у Віснику Академії правових наук України [34], виданні «Право України» [35], спеціально підготовлена біографія та бібліографія [36].

Значний внесок В.В. Копейчикова у справу становлення та розвитку держави та права підтверджується вшануванням його пам'яті на щорічних наукових заходах. Починаючи з 2002 року, Одеська національна юридична академія, Львівський національний університет ім. Івана Франка, Львівська лабораторія прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування Академії правових наук України проводили всеукраїнські конференції молодих вчених, аспірантів і студентів у межах загальної тематики актуальних проблем теорії та історії прав людини, права і держави [37; 38; 39]. В подальшому заходи отримали міжнародний статус [40]. Вони присвячені в тому числі пам'яті В.В. Копейчикова.

Висновки

Таким чином, вивчення теоретико-правових ідей В.В. Копейчикова в дослідженні держави і права ґрунтується на широкій джерельній базі. Вона представлена кількома групами джерел, які можна класифікувати за тематичними та хронологічними принципами, а також за походженням. Згідно з останньою класифікацією можна виділити окремо праці самого В.В. Копейчикова; наукові дослідження його учнів – юристів, які здобували ступені кандидата та доктора юридичних наук під його керівництвом; роботи, до підготовки яких В.В. Копейчиков був опосередковано за-

лучений в якості опонента або рецензента; комплекс джерел, який характеризує самого дослідника та безпосередньо висвітлює його внесок у розвиток науки. З хронологічної точки зору доцільно розділяти джерела радянського та пострадянського періодів, маючи на увазі ідеологічну забарвленість перших.

За тематикою дослідження В.В. Копейчикова протягом всієї наукової діяльності ґрунтувались навколо кількох проблем. Серед них варто відзначити питання функціонування механізмів держави, конституційне та законотворче будівництво, забезпечення прав людини у відносинах із державою.

Література

1. Платон. Соб. соч. в 3-х тт. Т.3 (1) / Платон – М., 1971.
2. Арістотель. Політика / Арістотель // Пер. з давньогр. та передм. О. Кислюка. – К.: Основи, 2000. – 239 с.
3. Маркс К., Енгельс Ф. Сочинения, тома 1-39. Издание второе – М.: Издательство политической литературы, 1955-1974 гг. / Т. 22. – М., 1962. – 845 с.
4. Ленин В.И. Государство и революция: Учение марксизма о государстве и задачи пролетариата в революции / Ленин В.И. Полное собрание сочинений. – 5-е издание. – Т. 33. – М.: Издательство политической литературы, 1974.
5. Сталин И.В. Вопросы ленинизма / И.В. Сталин. – М., Госполитиздат, 1945. – 611 с.
6. Фрицький О.Ф. Конституційне право України: Підруч. / О.Ф. Фрицький. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 536 с.
7. Копейчиков В. В. Правовые акты местных органов государственной власти и управления в СССР: дис. ... канд. юрид. наук / В.В. Копейчиков. – Х. : Б. и., 1952. – 340 с.
8. Копейчиков В.В. Вопросы теории механизма советского социалистического государства: дис. ... д-ра юрид. наук / В.В. Копейчиков. – Х. : Б. и., 1969. – 887+76 с.
9. Копейчиков В.В. Правовые акты местных органов государственной власти и управления / В.В. Копейчиков. – Москва: Гос. изд-во юрид. лит., 1956. – 112 с.
10. Копейчиков В.В. Механизм советского государства / В.В. Копейчиков. – Москва: Юрид. лит., 1968. – 216 с.
11. Копейчиков В.В. Права человека: мифы и реальность / В.В. Копейчиков. – М.: Высшая школа, 1987. – 293 с.
12. Копейчиков В.В., Суцук З.И. Реальный социализм: демократия, личность, права человека: монография / В.В. Копейчиков, З.И. Суцук. – Киев : Вища шк., 1983. – 160 с.
13. Копейчиков В.В. Гуманизм советской демократии / В.В. Копейчиков. – Киев : Политиздат України, 1989. – 156 с.
14. Копейчиков В.В. Роль функции советского государства в создании благоприятных условий для реализации прав граждан в условиях развитого социализма / В.В. Копейчиков. – М.: Юрид. лит., 1983. – 251 с.
15. Витрук Н.В., Копейчиков В.В. Реализация прав граждан в условиях развитого социализма / Н.В. Витрук, В.В. Копейчиков. – Москва, 1983. – 264 с.
16. Копейчиков В.В. Народовластие и личность / В.В. Копейчиков. – Киев: Україна, 1991. – 280 с.
17. Копейчиков В.В. Політичний лідер – хто він? / В.В. Копейчиков // Голос України. – 1994. – 25 червня.
18. Копейчиков В.В. Питання кодифікації законодавства України / В.В. Копейчиков // Вісник Академії правових наук України. – 1994 р. – №2. – С. 44-52.
19. Копейчиков В.В. Організація державної влади і розробка нової Конституції України / В.В. Копейчиков // Вісник Академії правових наук України. – 1995 р. – №3. – С. 15-21.
20. Копейчиков В.В. Теоретичні і практичні питання тлумачення Конституції / В.В. Копейчиков // Вісник Академії правових наук України. – 1996 р. – №7. – С. 61-68.

21. Колодій А.М. Загальна теорія держави і права: навч. посіб. / А.М. Колодій, В.В. Копейчиков, С.Л. Лисенков та ін. ; за ред. В.В. Копейчиков. – К.: Юрінком Інтер 2000. – 414 с.
22. Пехов В.Н. Деятельность милиции в механизме реализации прав и свобод граждан: автореферат дис. ... кандидата юридических наук: 12.00.01 Теория и история государства и права, история политических и правовых учений / В.Н. Пехов. – О., 1992. – 20 с.
23. Бородин В.В. Воспитание правовой культуры у молодых сотрудников милиции: автореферат дис. ... кандидата юридических наук: 12.00.01 Теория и история государства и права, история политических и правовых учений / В.В. Бородин. – К., 1989. – 25 с.
24. Лисенкова О.С. Система законодавства України: структурно-функціональна характеристика автореферат дис. ... кандидата юридичних наук: 12.00.01 Теорія та історія держави і права, історія політичних і правових вчень / О.С. Лисенкова. – К., 2001. – 17 с.
25. Українчук О.В. Забезпечення національної безпеки в умовах формування в Україні громадянського суспільства та демократичної, правової, соціальної держави: автореферат дис. ... кандидата юридичних наук: 12.00.01 Теорія та історія держави і права, історія політичних і правових вчень / О.В. Українчук. – Х., 1994. – 18 с.
26. Троян О.І. Соціальна справедливість як моральна основа демократичної правової соціальної держави: автореферат дис. ... кандидата юридичних наук: 12.00.01 Теорія та історія держави і права, історія політичних і правових вчень / О.І. Троян. – Х., 1995. – 18 с.
27. Філик Н.В. Державно-правові засади громадянського суспільства: автореферат дис. ... кандидата юридичних наук: 12.00.01 Теорія та історія держави і права, історія політичних і правових вчень / Н.В. Філик. – К., 2004. – 20 с.
28. Ковінько Д.В. Історія ідей та основні етапи розвитку прав людини / Д.В.Ковінько // Адміністративне право і процес. – № 2. – 2012. – С. 109-115.
29. Куковский А.А. Механизм обеспечения национальной безопасности / А.А. Куковский // Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия: Право. – Выпуск № 38 (214). – 2010. – С. 9-11.
30. Круглова Л. Товариство «Знання» Київського університету та його внесок у розвиток інтелектуального потенціалу України / Л. Круглова // Етнічна історія народів Європи. – Вип. 37. – 2012. – С. 95-98.
31. Проблеми сучасного українського конституціоналізму: Збірка наукових праць. На пошану першого Голови Конституційного Суду України проф.. Леоніда Юзькова / Конституц. Суд України, Акад. прав. Наук України; Заг. Ред.: А. Стрижак, В.Таций / Упоряд.: В. Бринцев, В. Кампо, П. Стецюк – К., 2008. – 352 с.
32. Горбатенко В.П. Копейчиков Володимир Володимирович / В.П. Горбатенко // Юридична енциклопедія: в 6 т. Т. 3: К-М. – К.: Укр. енциклопедія, 2001. – С. 346.
33. Копейчиков Володимир Володимирович // Професори Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. – Х.: Право, 2004. – С. 65-66.
34. Копейчикову В.В. – 75 років // Вісник Академії правових наук України. – 1998 р. – №4(15). – С. 224-228
35. Володимир Володимировичу Копейчикову – 75 // Право України. – 1998. – № 12. – С. 46
36. Копейчиков Володимир Володимирович (до 75-річчя від дня народження та 50-річчя науково-педагогічної і громадської діяльності / упоряд. О. Д. Тихомиров. – Х.: Право, 1998. – 32 с.
37. Актуальні проблеми теорії та історії прав людини, права і держави. Матеріали II Всеукраїнської наукової конференції молодих науковців, аспірантів і студентів, присвяченої пам'яті П.О. Недбайла, О.В. Сурілова, В.В. Копейчикова, Одеса, 5-6 грудня 2003 р. / голова ред. кол. П.М. Рабінюч. – О.: Юридична література, 2004. – 203 с.
38. Актуальні проблеми теорії та історії прав людини, права і держави: Матеріали III Всеукраїнської наукової конференції молодих науковців, аспірантів і студентів, присвяченої пам'яті видатних вчених-юристів П.О. Недбайла, О.В. Сурілова, В.В. Копейчикова, Львів, 4-5 березня 2005 р.. – О.: Юридична література, 2005. – 173 с.
39. Актуальні проблеми теорії та історії прав людини, права і держави. Матеріали IV Всеукраїнської наукової конференції правників-початківців, присвяченої пам'яті видатних учених-юристів П.О. Недбайла, О.В. Сурілова, В.В. Копейчикова, Одеса, 10-11 листопада 2006 р. / голова ред. кол. Ю. М. Оборотов. – О.: Юридична література, 2006. – 348 с.
40. Актуальні проблеми теорії та історії прав людини, права і держави. Матеріали Міжнародної наукової конференції молодих науковців, аспірантів і студентів, присвячена пам'яті видатних вчених-юристів П.О. Недбайла, О.В. Сурілова, В.В. Копейчикова, 21-22 листопада 2008 р. / заг. ред. Ю.М. Оборотов. – О.; Л.: Фенікс, 2008. – 516 с.